

Martina Smolová Carmen 7

verš falaický – *Phalaeium* (podle básníka Falaika z hellenistické doby) je jedenáctislabičný verš logaedický sestupný akatalektický s dvojslabičnou arsí na druhém místě. Podle počtu slabik se nazývá také falaický hendekasyllab. První dvě slabiky jsou volné, nejčastěji se objevuje spondej: — — nebo trochej: — ∪, zřídka jamb: ∪ —. U Catulla bývá cézura nejčastěji před nebo po třetí tezi.

schéma: _n/_v/)_u/_u/_m
 Cuí donó lepidúm) novúm libéllum
 áridá modo)púmice éxpolítum?

*Quaeris, quot mihi basiationes
tuae, Lesbia, sint satis superque.
quam magnus numerus Libyssae harenae
lasarpiciferis iacet Cyrenis
orachum Iovis inter aestuosi
et Batti veteris sacrum sepulcrum;
aut quam sidera multa, cum tacet nox,
furtivos hominum vident amores:
tam te basia multa basiare
vesano satis et super Catullo est,
quae nec pernumerare curiosi
possint nec mala fascinare lingua.*

Kolik polibků od tebe, má drahá,
by mi stačilo k nasycení, ptáš se?
Kolik zrnček libyjského písku
leží v Kyreně, skýtající balzám,
od věštírny Jovovy v žárné poušti
k posvátné hrobce pradávného Batta,
kolik hvězd se za noci mlčelivé
dívá na tajné milování lidí,
tolik polibků tvých by k nasycení
láskou šílený Katullus měl dosti,
až by nemohli zvědavci je spočítat
ani nějaký jazyk zlý je uřknout.

Carmen 75

*Huc est mens deducta tua, mea Lesbia, culpa
atque ita se officio perdidit ipsa suo,
ut iam nec bene velle queat tibi, si optima fias,
nec desistere amare, omnia si facias.*

Tam nyní vinou tvou, má Lesbie, dospěl již cit můj,
a svou slabostí sám tak sebe zkazil můj duch,
že tě již nemohu rád mít, i kdyby ses nejlepší stala,
ani se lásky své vzdát, staň se již s tebou, co staň.

Český překlad: Otokar Smrčka: Gaius Valerius Katulus, Kniha
veršů, Praha 1940

Pavla Snopková C 51

sapfická strofa: (schéma strofy – aab) sestává ze tří sapfických hendekasyllabů a jednoho adónského verše (podle řec. zvolání *ó ton Adónin* = daktylský dimetr katalektický). Sapfický hendekasyllab je jedenáctislabičný sestupný verš logaedický akatalektický o pěti thesích s dvojslabičnou arsí na třetím místě. Druhá arse sapfického verše je u Catulla až na málo výjimek dlouhá.

Sapfický hendekasyllab: _u/_m/_v/_u/_m

Adónský verš:: _v/_u

schéma strofy: _u/_m/_)v/_u/_m	<i>Ílle mi par esse deo videtur</i>
_u/_m/_)v/_u/_m	<i>ille sí fas ést superare dívos</i>
_u/_m/_)v/_u/_m	<i>quí sedéns advérsus idéntidém te</i>
_v/_u	<i>spéctat at aúdit</i>

Ille mi par esse deo uidetur,
ille, si fas est, superare diuos,
qui sedens aduersus identidem te
spectat et audit

dulce ridentem, misero quod omnis
eripit sensus mihi: nam simul te,
Lesbia, aspexi, nihil est super mi

* * * * *

lingua sed torpet, tenuis sub artus
flamma demanat, sonitu suopte
tintinant aures, gemina teguntur
lumina nocte.

otium, Catulle, tibi molestum est:
otio exsultas nimiumque gestis:
otium et reges prius et beatas
perdidit urbes.

Sám sedět s tebou, sám s tvým sladkým smíchem,
pohledem se tě dotýkat, a opět-
sotva kdo z vás by, bohové, to všechno
sílu měl strpět...

Promiňte mi tu troufalost, vždyť mne to
zbavuje smyslů, ubožáka: jen tě,
Lesbie, okem zhlédnu – nevím kudy
kam - - -

jazyk mám na uzlu a tělem běhá
zimničné chvění; v uších zvláště zvučí,
do zbláznění, a do náručí tmy se noří
světlo mých očí...

Catulle, Catulle – ty z dlouhé chvíle
nevíš už, co bys... Ona tě však ztrestá:
pro ni i krále stihl pád, i dávná,
kvetoucí města...

Anna Bednařiková
C 109 ad Lesbiam

Iucundum, mea vita, mihi proponis amorem
hunc nostrum inter nos perpetuumque fore.
di magni, facite ut vere promittere possit,
atque id sincere dicat et ex animo,
ut liceat nobis tota perducere vita
aeternum hoc sanctae foedus amicitiae.

český překlad: Nová naděje
Slibuješ mi, má drahá, že naše láska nám nyní
zůstane radostnou dál, že ji už nezruší nic.
Dejte, bohové mocní, by slib se ukázal pravdou,
ať se to z upřímných slov ozývá pravdivý cit,
ať je nám uchovat přáno tak dlouho ten posvátný svazek,
aby, co budem žít, žila i láska nás dvou!

C 98

In te, si in quemquam, dici pote, putide Vittī,
id quod verbosis dicitur et fatuis.
ista cum lingua, si usus veniat tibi, possis
culos et crepidas lingere carpatinas.
si nos omnino vis omnes perdere, Vittī,
hiscas: omnino quod cupis efficies.

český překlad: Tlučhubovi
To, co se tlučhubům říká a hlubcům nesnesitelným,
odporný Viktie, slyš, hodí se pro tebe zvlášť:
jazykem, jako máš ty, bys mohl, kde se potřeba hodí,
utírat z dřeváků hnůj nebo i podhřbetní část.
Jestliže, Viktie, hodláš nás všechny nadobro zničit,
otevři hubu: co chceš, bude tím splněno.

České překlady jsou z knížky: Triumvirové lásky

C 8 Lucie Hodická choliamb - kulhavý jamb: varianta jambického trimetru, kterou používal zvláště řecký lyrik Hipponax. Jde o trimetr jambický se spondejem nebo trochejem v šesté stopě. V první a třetí stopě může být jamb nahrazen spondejem.

schéma: m_u / m)_u /u__m

*Miser Catulle, desinas ineptire
et quod uides perisse perditum ducas.*

*fulsere quondam candidi tibi soles,
cum uentitabas quo puella ducebat
amata nobis quantum amabitur nulla.*

*ibi illa multa cum iocosa fiebant,
quae tu uolebas nec puella nolebat,
fulsere uere candidi tibi soles.*

*nunc iam illa non uult: tu quoque impotens noli,
nec quae fugit sectare, nec miser uiue,
sed obstinata mente perfer, obdura.*

*uale puella, iam Catullus obdurat,
nec te requiret nec rogabit inuitam.
at tu dolebis, cum rogaberis nulla.*

*scelesta, uae te, quae tibi manet uita?
quis nunc te adibit? cui uideberis bella?
quem nunc amabis? cuius esse diceris?
quem basiabis? cui labella mordebis?*

at tu, Catulle, destinatus obdura.

Nech bláhovostí, Katulle, ty nebohý,
co vidíš, že to tam, to za ztraceno měj!
Jak zářilo ti kdysi slunce šťastných dnů,
kdy tam jsi chodíval, kam ona kynula,
již měl jsi v lásce, jaké žádná nepozná!
Kde jsou ty chvíle sterých hříček milostných,
jež tobě byly milé, jí ne nemilé!
Ó, zářilo ti věru slunce šťastných dnů!
Teď ona nechce již...jsi slaboch, nechtěj též,
co prchá, nestíhej a netrap sebe dál,
jak skála buď, vše mužně snes a vytrvej! –
Buď sbohem, dívko! Katullus již vytrvá
a přes tvou vůli k prosbám se víc nesníží.
Však sama spláčeš, když tě prosit nepřijde!
Žel, jaký život, nešťastná, ti zbývá teď?
Kdo půjde k tobě? Kdo tě shledá žádoucí?
Či zvat se budeš? Koho budeš milovat
a čí rty líbat kousavými polibky?
Ty, Katulle, však pevný buď a vytrvej!

Markéta Vodehnalová 5. ad Lesbiam

verš falaický – *Phalaeceum* (podle básníka Falaika z hellenistické doby) je jedenáctislabičný verš logaedický sestupný akatalektický s dvojslabičnou arsí na druhém místě. Podle počtu slabik se nazývá také falaický hendekasyllab. První dvě slabiky jsou volné, nejčastěji se objevuje spondej: — — nebo trochej: — ∪, zřídka jamb: ∪ —. U Catulla bývá cézura nejčastěji před nebo po třetí tezi.

schéma: _n/_v/)_u/_u/_m
 Cuí donó lepidúm) novúm libéllum
 áridá modo)púmice éxpólítum?

*Vivamus mea Lesbia, atque amemus,
rumoresque senum seueriorum
omnes unius aestimemus assis!
soles occidere et redire possunt:
nobis cum semel occidit brevis lux,
nox est perpetua una dormienda.
da mi basia mille, deinde centum,
dein mille altera, dein secunda centum,
deinde usque altera mille, deinde centum.
dein, cum milia multa fecerimus,
conturbabimus illa, ne sciamus,
aut ne quis malus invidere possit,
cum tantum sciat esse basiorum.*

NENASYTNÁ LÁSKA

Žijme, Lesbie má, a služme lásce,
a když staří mrzouti na nás bručí,
za babku si nevažme jejich řečí!
Slunce zachází dnes a zítra vyjde;
nám však života krátký svit jak zajde,
jediné noci věčný sen nás čeká.
Dej mi tisíc polibků, potom sto zas,
potom druhy zas tisíc, druhé sto zas,
potom jiných vždy tisíc a pak sto zas.
Až jich mnoho tisíc již nalíbáme,
smícháme je, abychom nevěděli,
ani škůdce závidět aby nemoh,
když by věděl, že hubiček je tolik.

16. ad Aurelium et Furium

*Pedicabo ego uos et irrumabo,
Aureli pathice et cinaede Furi,
qui me ex uersiculis meis putastis,
quod sunt molliculi, parum pudicum.
nam castum esse decet pium poetam
ipsum, uersiculos nihil necesse est;
qui tum denique habent salem ac leporem,
si sunt molliculi ac parum pudici,
et quod pruriat incitare possunt,
non dico pueris, sed his pilosis
qui duros nequeunt mouere lumbos.
uos, quod milia multa basiorum
legistis, male me marem putatis?
pedicabo ego uos et irrumabo.*

NA OMYLU

Dám vám pocítit já svou mužskou sílu,
zvrhlí chlípníci, Furie s Aureliem,
kteří z veršiků mých jste usoudili,
trochu měkkých, že nestoudník jsem chabý.
Básník, služebník Múz, sám čist má zůstat,
jeho veršům však není dán ten příkaz:
ony pak teprv říz a chuť svou mají,
jsou-li měkčí a trochu nevázané,
a když dovedou krví hnout a dráždit,
ne snad chlapce, než zarostlé ty pány,
jimž se nedaří sílu svou už napnout.
Znáte tisíce polibků z mých veršů -
proto myslíte, mdlé že jest mé mužství?
Dám vám pocítit já svou mužskou sílu!

Josef Valenta

69. ad Rufum

*Noli admirari, quare tibi femina nulla,
Rufe, uelit tenerum supposuisse femur,
non si illam rarae labefactes munere uestis
aut perluciduli deliciis lapidis.
laedit te quaedam mala fabula, qua tibi fertur
ualle sub alarum trux habitare caper.
hunc metuunt omnes, neque mirum: nam mala ualde est
bestia, nec quicum bella puella cubet.
quare aut crudelem nasorum interfice pestem,
aut admirari desine cur fugiunt.*

Ty, Rufe, nediv se, že ženy netouží
pod tebou rozevřít pár něžných stehýnek,
i když jim slibuješ dát zbrusu nový šat
anebo parádní blýskavý prstýnek.
To, co se proslýchá, sotva tě oblaží –
že kozel smrdutý hnízdí v tvém podpaží.
A z něho mají strach. S takovým zvířetem
nechtějí dívky spát – to se ví, člověče.
Vždyť je to nepřítel všech nosů – zabij ho,
jinak ti, hlupáku, každá hned uteče.

(přel. Jiří Žáček)

verš falaický – *Phalaecium* (podle básníka Falaika z hellenistické doby) je jedenáctislabičný verš logaedický sestupný akatalektický s dvojslabičnou arsí na druhém místě. Podle počtu slabik se nazývá také falaický hendekasyllab. První dvě slabiky jsou volné, nejčastěji se objevuje spondej: — — nebo trochej: — ◡, zřídka jamb: ◡ —. U Catulla bývá cézura nejčastěji před nebo po třetí tezi.

schéma: _n/_v/)_u/_u/_m
 Cuí donó lepidúm) novúm libéllum
 áridá modo)púmice éxpólítum?

61. ad Ameanam

Ameana puella defututa
tota milia me decem poposcit,
ista turpiculo puella naso,
decoctoris amica Formiani.
propinqui, quibus est puella curae,
amicos medicosque conuocate:
non est sana puella, nec rogare
qualis sit solet aes imaginosum.

Ta rozhod'nožka kdekým načatá
chce po mně deset tisíc! Ta jde s dobou,
ta štětka honimíra z Formií,
ta ochechule s frňákem jak skobou!

Vy všichni, co ji máte na starost,
svolejte felčary k té děvce vaší!
Ta holka není zdravá! Ptáte se,
co je jí? Prostě – v kotrbě jí straší!

(přel. Jiří Žáček)

verš falaický – *Phalaecium* (podle básníka Falaika z hellenistické doby) je jedenáctislabičný verš logaedický sestupný akatalektický s dvojslabičnou arsí na druhém místě. Podle počtu slabik se nazývá také falaický hendekasyllab. První dvě slabiky jsou volné, nejčastěji se objevuje spondej: — — nebo trochej: — ◡, zřídka jamb: ◡ —. U Catulla bývá césura nejčastěji před nebo po třetí tezi.

schéma: _n/_v/)_u/_u/_m
 Cuí donó lepidúm) novúm libéllum
 áridá modo)púmice éxpolítum?

43. ad Ameanam Pavel Ševčík

*Salve, nec minimo puella naso
nec bello pede nec nigris ocellis
nec longis digitis nec ore sicco
nec sane nimis elegante lingua,
decoctoris amica Formiani.
ten prouincia narrat esse bellam?
tecum Lesbia nostra comparatur?
o saeclum insapiens et infacetum!*

CHYBA LÁVKY

Vítám tě, dívko s nosem ne zvlášť malým -
nožku nemáš ladnou ni oči černé,
ani protáhlé prsty, rty ne suché,
ani jazyk ne příliš uhlazený,
bankrotáře z Formií milostnice -
a to tebe zve provincie krásnou?
S tebou že mou Lesbii srovnávají?!
Ó, ten nejapný věk a vkusem zvrhlý!

84. ad Arrium

*Chommoda dicebat, si quando commoda uellet
dicere, et insidias Arrius hinsidias,
et tum mirífice sperabat se esse locutum,
cum quantum poterat dixerat hinsidias.
credo, sic mater, sic liber auunculus eius.
sic maternus auus dixerat atque auia.
hoc misso in Syriam requierant omnibus aures
audibant eadem haec leniter et leuiter,
nec sibi postilla metuebant talia uerba,
cum subito affertur nuntius horribilis,
Ionios fluctus, postquam illuc Arrius isset,
iam non Ionios esse sed Hionios.*

NEVŠEDNÍ MLUVA

"Kholega" Arrius říkal, když mínil "kolega" říci,
měl-li to "instrument" být, najisto "hinstrument" řek;
tehdy pak právě myslil, že kdovíjak překrásně mluví,
když tak důkladně z plic vyrazil "hinstrument" svůj.
Tak asi říkala matka a strýc též z matčiny strany -
ač byl již svobodný muž - tak také bába a děd.
Když pak byl v Sýrii na čas, tu všechny si oddechly uši:
slyšelyť zvuky týchž slov jemně a lahodně znít,
takže se přestaly pak již takových zlovuků báti,
když tu strašlivá zvěst náhle se donesla sem,
Iónské moře že nyní, co tamtudy Arrius přeplul,
není již Iónským dál, nýbrž je Hiónské teď!

Arrius říkal dyzgrétně, inflaganti,
malhér a žénus, imbacil a tak dál;
vždycky chtěl oslnit společnost nóbl mluvou –
a vskutku: pokaždé ohromil celý sál.
Věřím, že matka, strýc i babička a děd
mluvili zrovna tak – a vzal bych na to jed...
Když se pak Arrius vypravil do Sýrie,
všichni si oddechli, že než se vrátí z cest,
v uších jim lahodně budou znít krásná slova
a žádné nesmysly – – – V tom přišla strašná zvěst:
že Ionské moře je – lidičky, kdo to ví? –
překřtěno na Džonské – už je to hotový!

(přel. Jiří Žáček)